

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Н.А. Гончар

практичний психолог

Криворізька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 122

Входження дитини в нове соціальне середовище через опанування її цінностями, знаннями, навичками, які дозволяють їй успішно функціонувати в суспільстві – це невіддільна частина соціалізації першокласника в умовах Концепції Нової української школи (далі – НУШ) [4].

Особливістю пристосування школяра до нових умов навчальної діяльності залежить не тільки від його вікових та індивідуальних рис, а й від підтримки його психічних та пізнавальних процесів, творчого та інтелектуального потенціалів, уваги до системи її цінностей та інтересів. Можна припустити, що орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, принцип дитиноцентризму, сучасне освітнє середовище сприятиме кращій адаптації першокласника до навчальної діяльності.

Особливості Концепції НУШ передбачають нові сучасні методики, що якісно її відрізняють від попередніх такими характеристиками:

- ***Інтегроване навчання.*** Освіта розглядається крізь призму загальної картини світу, а не поділяється на окремі дисципліни. Предметні межі зникають, коли вчителі заохочують встановлювати зв'язки між навчальними дисциплінами і спиратися на знання та навички з кількох освітніх галузей. Інтегроване навчання формує цілісну картину світу школяра, що допомагає використати набуті ідеї та навички в життєвих ситуаціях.

- ***Розвиток критичного мислення і розв'язання проблем.*** Людина, яка мислить критично, зможе виокремити необхідну інформацію, ставити запитання, висловлювати власну думку, оцінити надійність інформації. Зокрема, активне використання технології «Читання і письмо для розвитку критичного мислення». Техніка починається з опрацювання інформації,

закінчується – прийняттям рішення. Структура уроку складається з трьох частин: виклику, осмисленню та підбиттю підсумків чи рефлексії. Впровадження стратегій критичного мислення таких, як мозкової атаки, гронування, кубування тощо, допомагає краще засвоїти матеріал. У свою чергу вчитель використовує Таксономію Блума, яка передбачає ставити цілі при підготованні до уроку: когнітивної, афективної груп та психомоторні.

• **Організаційні системи Daily 5 (Читання і письмо) та Daily 3 (Математика).** Це структури, які використовуються, щоби навчати дітей бути самостійними під час читання, письма та математики, щоб учитель мав змогу працювати з учнем індивідуально та в групах. Система Daily 5 включає щоденне використання таких п'яти процесів, як читання, письмо для себе, читання для когось, робота зі словами та слухання. Аналогічно, система Daily 3 стосується вивчення математики разом, самостійно, а також зі зануренням у математичне письмо. Такий діяльнісний підхід вимагає довіри між учнем та вчителем, допомагає зберегти здорову атмосферу у класі завдяки спільності, розвиває відповідальність та інтелект, надає вибір задля мотивації. Упродовж дня діти працюють у групах. Кожна група виконує певну діяльність, заплановану вчителем чи обрану учнем, упродовж відведеного часу (10-15 хвилин). Для різних видів діяльності у класах відведені певні місця. Під час перерви діти переходять від одного навчального блоку до іншого, що дає можливість для фізичного та інтелектуального відпочинку.

• **Ранкові зустрічі.** Практика ранкових зустрічей – одна з успішних, вона допомагає розвивати важливі навички у дітей, зокрема спілкування, динаміку академічних і соціальних умов. Крім того, ця практика сприяє створенню у класі гарного настрою та позитивній поведінці. Мета групових занять – об'єднання групи. Кожен член групи приєднується до спільних розваг – співає, грається в ігри. Серед цих вправ є ігри, які не передбачають суперництва, а також завдання кооперативного характеру. Групові завдання структуровані та містять завдання, пов'язані з навчальною програмою. Інтелектуальні ігри і завдання спрямовані на розвиток етичних і моральних почуттів.

У вітчизняній науковій психології соціалізацію школярів розглянуто О. Дзюбенко: «Спілкування, взаємодія та співпраця між вчителем, учнем і батьками, повага до дитини, відсутність оцінювального ранжування учнів, співпраця, товариськість, врахування вікових особливостей фізичного, психічного і розумового розвитку дітей, вирішення педагогічних задач в атмосфері психологічного комфорту та підтримки – сприятиме успішній адаптації першокласників до школи, їх соціалізації та розкриттю потенціалу кожної дитини» [2].

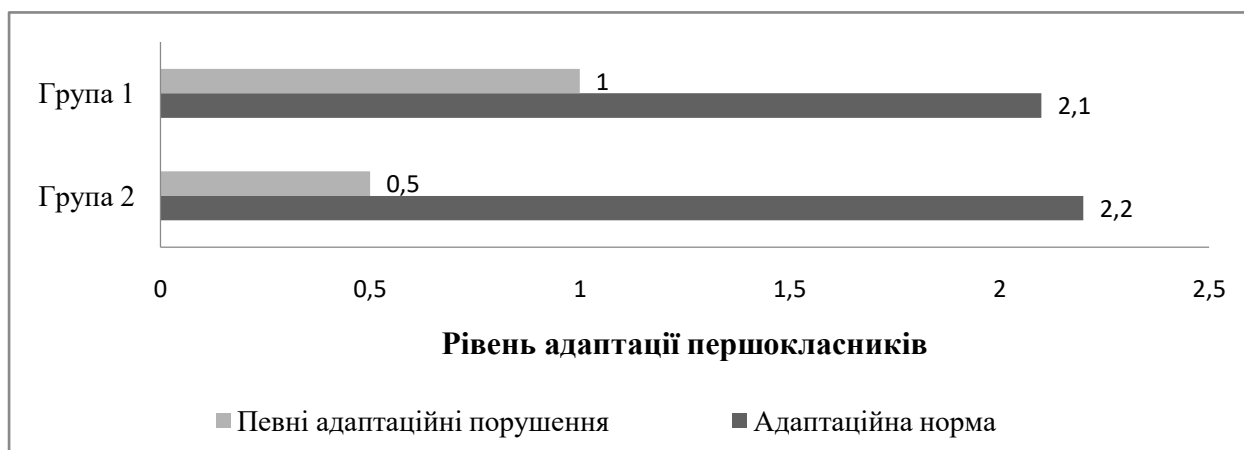
Питання психологічної адаптації першокласників у Концепції НУШ висвітлені у працях Л.І. Березовської [1], О.Я. Чебикіна. За Л.І. Березовською [1], адаптація школярів – це універсальна форма взаємодії людини з навколишнім середовищем, складне соціально зумовлене явище. Чинниками, що впливають на успішність адаптації учня до навчання є зміна соціальної позиції, соціального оточення. На думку О.Я. Чебикіна [2], соціальна адаптація першокласників – це засвоєння засобів самостійного навчання, від якого залежить рівень опанування дитиною процесу здобування знань.

З метою експерименту і перевірки ефективності нових методик адаптації дітей до навчання у 1 класі, за Концепцією НУШ, та у порівнянні з попередніми освітніми методиками, нами були проведено власне емпіричне дослідження на базі Криворізької загальноосвітньої школи I-III ступенів №122, у вересні-листопаді 2017 року та у вересні-листопаді 2018 року.

У дослідженні взяли участь 20 учнів, що вступили до першого класу у вересні 2017 року, група 1, та 22 учні, що вступили до першого класу у 2018 році, група 2. Для визначення рівня адаптації першокласників були використані наступні методики: анкетування батьків «Чи добре дитині у школі?» за М.Р. Битяноюю та проєктивна методика «Що мені подобається у школі» за Н.Г. Лускановою.

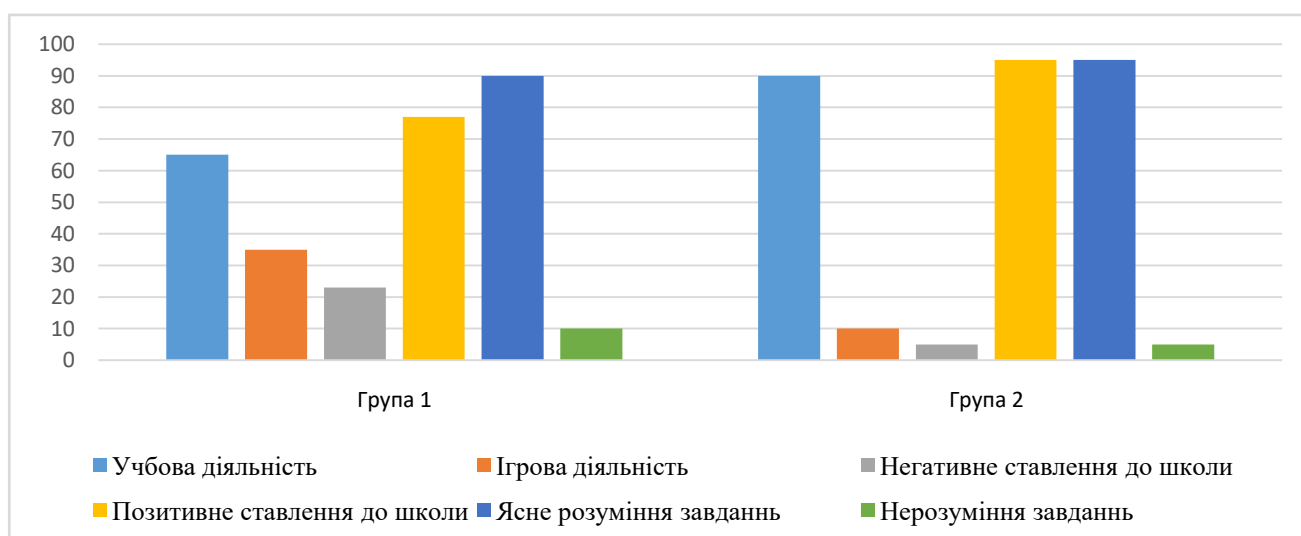
У ході анкетування батьків «Чи добре дитині у школі?», було встановлено, що середній рівень адаптації у дітей групи 1, що вступили до першого класу у

2017 році, нижчий на 5%, ніж у дітей групи 2, що вступили до першого класу 2018 року. Результати дослідження подані у рис. 1.

Рис. 1. Результати дослідження за методикою «Чи добре дитині в школі»

За проективною методикою «Що мені подобається у школі», було встановлено, що у групи 1, на 25 % переважає ігрова діяльність над учбовою, ніж у групи 2. Різниця позитивного ставлення до школи між групою 1 та групою 2 становить 18%. У дітей, які вступили до школи у 2017 навчальному році у порівнянні з дітьми, які вступили до школи у 2018 році, на 5 % вищий рівень дитячого негативізму, що пов'язаний зі труднощами до пристосування – до ясного розуміння виконання шкільних завдань. Дані свідчать про нижчий рівень адаптації групи 1 ніж групи 2. Результати дослідження подані у рис. 2.

Рис. 2. Результати дослідження за методикою «Що мені подобається у школі»

Висновок. Порівняльний аналіз особливостей соціалізації першокласників до та після впровадження Концепції Нової української школи виявив, що батьки, діти яких вступили до першого класу у 2017 році та діти яких вступили до першого класу у 2018 році, вважають, що школярі мають достатній рівень адаптованості до навчального закладу. Однак слід зазначити, що серед дітей нової школи був менший процент у відсотковому відношенні, негативного ставлення до школи, ігрової діяльності, неясного розуміння завдань. Це свідчить про те, що в цілому, досвід впровадження реформи Нової української школи сприяє успішній соціалізації першокласників до навчальної діяльності. Принцип дитиноцентризму, сучасне освітнє середовище сприяють позитивному ставленню до учбового закладу, розвитку пізнавальної мотивації та динаміці учбової діяльності.

Література:

1. Адаптація дітей у 1, 5, 10 класах / Упоряд. Т. Червона. Київ : Шкільний світ, 2008. 128 с.
2. Дзюбенко О. А. Психологічні особливості адаптації молодших підлітків до навчання в основній школі : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2013. 209 с.
3. Марінушкіна О. Є., Замазій Ю. О. Адаптація учнів до шкільного навчання. 1–10 класи. Харків : Ранок, 2011. 192 с.
4. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи. Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова, І. Коберник... 2016. С. 11-15.
5. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / [pid zag. red. N. M. Bibik]. Київ : TOB «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
6. Свінцицька М. І. Технологія соціально-педагогічної роботи з дезадапованими першокласниками. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2015. № 4 (29). С. 52–57.
7. Щербакова О. О. Внутрішньосімейні взаємини як фактор шкільної адаптації академічно здібних дітей. *Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. 2015. Вип. 27. С. 676-689.